

תרגום ותיווך בין תרבויות

פרויקט מחקר של הקתדרה לתיאוריה של התרגום ע"ש ברנשטיין בשיתוף עם היחידה למחקר התרבות

מנהלי הפרויקט: פרופ' גדעון טורי; פרופ' רקפת סלע-שפי

התרגום הוא בראש ובראשונה תיווך בין תרבויות, והוא מחייב פיתוח של כשרויות מגוונות שהן מעבר לפעולת ההעברה הלשונית של טקסטים כתובים. המדובר בפעילויות יומיומיות הנעשות על ידי אנשים המעורבים במצבים של מעבר או היחשפות לתרבות השונה מתרבותם השגורה; הם מבצעים אותו למען עצמם, או למען אחרים, כמקצוענים או מקצוענים-למחצה, המסוגלים לספק, בשכר או בהתנדבות, שירות תרגום ותיווך, באופן ישיר או על ידי ייצור מוצרי-עזר (כגון ספרי הדרכה או קורסי הכשרה). הדבר מתרחש בכל שטחי החיים, החל בזירות הממוסדות של שירותי החינוך, הרפואה ובריאות הנפש, הרווחה והמשפט, וכלה בהקשרים האישיים של יחסי משפחה, עיסוק וסביבות עבודה, ועוד. מחקר התרגום שואף להתמודד עם שאלת המידול התרבותי המכתיב את אופי התיווך ומגבלותיו, את אפשרויות האימוץ או הדחייה של רפרטואר תרבות חדש העומד בפני היחיד או הקבוצה, ואת סיכויי ההסתגלות אליו לטווח קצר או ארוך, העברתו והפצתו. אף על פי שמדובר בפעילויות שהיו קיימות משחר ההיסטוריה, הלחץ הגובר של הגלובליזציה המודרנית הקשור במעברים מהירים בין תרבויות יצר צורך מוגבר להשקיע יותר במחקר להבנת תהליכי התרגום ופיתוח הכשרות הבין-תרבותיות. לחץ זה עצמו אף יצר מודעות גוברת, הן בקרב גופי שלטון וחברה (ממשלות, עמותות, ארגונים חברתיים, וכו') והן בקרב קהילות של חוקרים, לחקור את אסטרטגיות הניווט של המעורבים במצבי מעבר בין תרבויות; וזאת, לעיתים קרובות, במטרה לשפר את האינטראקציה החברתית הקשורה ליכולתם של המעורבים במצבים אלה (בין שהם "העוברים" עצמם או "הנחשפים" למעבר) להתמודד עם המצבים החדשים הנוצרים.

תלמידי היחידה למחקר התרבות המעוניינים לעבוד במסגרת פרויקט זה מוזמנים ליצור קשר עם מנהלי הפרויקט.

בשנה האקדמית 2009–2010 יתמוך הפרויקט בעבודות בנושאים הבאים:

[1] זהות ותפיסת המקצוע של מתורגמנים קהילתיים -- פרויקט במסגרת המחקר "זהות מקצועית וסטאטוס – מתרגמים ומתורגמנים כמקרה מבחן; פרופ' רקפת סלע-שפי ופרופ' מרים שלזינגר. המחקר יוצא מההנחה, שתחושת הזהות וההביטוס של המתרגם/מת, והערך הסימבולי שהם מייחסים לעבודתם, הם קריטיים להבנת אפשרויות הביצוע שלהם כמתורגמנים ומתווכי תרבות. המחקר מבוסס על ראיונות עם עובדי תרגום קהילתי (בעיקר ערבית, אמהרית ורוסית, וכן תרגום לשפת הסימנים), העוסקים בעיקר בתיווך תרבות בהקשרים של קבלת שירותי רווחה ובריאות, חינוך ומשפט. עוזרות במחקר: טניה ווינובה (אוניברסיטת בר-אילן) ותמר פריאל (אוניברסיטת תל-אביב).

[2] אסטרטגיות של תרגום ותיווך במשפחות של מהגרים, בהנחיית פרופ' איתמר אבן-זהר. המחקר יעקוב אחר חיי המשפחות, וישווה בין דרכי הלימוד וההסתגלות של ההורים לאלה של הילדים.

(א) אסטרטגיות של תרגום ותיווך משפחות של מהגרים יהודים מארה"ב בששת החודשים הראשונים לחייהם בישראל. המחקר ייערך על ידי דנה מרנלנדר (פרויקט לעבודת גמר), בהנחיית פרופ' אבן-זהר.

(ב) אסטרטגיות של תרגום ותיווך במשפחות של מהגרים יהודים מרוסיה לאחר עשרים שנה בישראל. המחקר ייערך על ידי ענת קרסלבסקי (פרויקט לעבודת גמר), בהנחיית פרופ' איתמר אבן-זהר.